Հայաստան

Երկրի մասին ESRA3 հետազոտության տեղեկագիր

ESRA-ն (ճանապարհային երթևեկության մասնակիցների վերաբերմունքի մասին էլ. հարցում / E-Survey of Road Users’ Attitudes) ամբողջ աշխարհից ճանապարհային անվտանգության հարցերով զբաղվող հաստատությունների, հետազոտական կենտրոնների, հանրային ծառայությունների և մասնավոր հովանավորների համատեղ նախաձեռնություն է: Նպատակն է՝ հավաքել և վերլուծել ճանապարհային անվտանգության ցուցանիշների և ճանապարհային անվտանգության մշակույթի վերաբերյալ համադրելի տվյալներ: ESRA-ի տվյալները հիմք են ծառայում ճանապարհային անվտանգության ցուցանիշների մեծ համախմբի համար: Դրանք գիտական տվյալներ են տրամադրում ազգային և միջազգային մակարդակներում քաղաքականության մշակման համար: ESRA-ն նախաձեռնել և համակարգում է Բրյուսելում (Բելգիա) գտնվող Vias ինստիտուտը՝ համագործակցելով ղեկավար խմբի տասը գործընկերների (BASt, DTU, IATSS, ITS, KFV, NTUA, PRP, SWOV, TIRF, Գուստավ Էյֆելի անվան համալսարան) հետ: ESRA-ի հիմքում ընկած է համատեղ մշակված հարցաթերթիկ, որը թարգմանվել է ազգային լեզուներով: Ընդգրկված թեմաներից են՝ հարցման մասնակցի կողմից ներկայացված վարքագիծը, երթևեկության ոչ անվտանգ վարքագծի, օրենքի կիրարկման հետ կապված փորձառության և քաղաքականությանն առնչվող միջոցառումներին աջակցության նկատմամբ վերաբերմունքը և դրանց վերաբերյալ կարծիքները: Հարցումն անդրադառնում է ճանապարհային անվտանգությանն առնչվող տարբեր թեմաների (օրինակ՝ ալկոհոլի, թմրամիջոցների և դեղերի ազդեցության տակ մեքենա վարելը, արագության գերազանցումը, ուշադրության շեղումը) և ուղղված է ավտոմեքենաների ուղևորներին, մոտոցիկլետ և մոպեդ վարողներին, հեծանվորդներին, էլեկտրական սկուտեր վարողներին և հետիոտներին:

Սույն տեղեկագիրը պարունակում է ESRA3 հետազոտության հիմնական արդյունքները, որը 2023 թվականին անց է կացվել է միաժամանակ 39 երկրներում: Ընդհանուր առմամբ, այս առցանց պանելային հետազոտության շրջանակում հավաքվել են տվյալներ ճանապարհային երթևեկության ավելի քան 37,000 մասնակիցներից (467-ը՝ Հայաստանում, 18-44 տարեկան): Հայաստանում ESRA3 հետազոտության անցկացումն իրականացվել է ԱՀԿ եվրոպական տարածաշրջանային գրասենյակի աջակցությամբ՝ ճանապարհային անվտանգության վիճակի մասին տարածաշրջանային 5-րդ զեկույցի շրջանակում: Նախաձեռնության ընդհանուր նկարագրությունը և լրացուցիչ արդյունքները հասանելի են www.esranet.eu կայքում:

Ստորև բերված նկարներում ներկայացված է փոփոխականների հիմնական համախումբը, որտեղ Հայաստանը (կապույտ տող) համեմատվում է ESRA3 հետազոտությանը մասնակցած Ասիա-Օվկիանիա6-ի միջին ցուցանիշի[1] հետ (մոխրագույն տող):

Փոխադրման եղանակ

Վերջին 12 ամսվա ընթացքում որքա՞ն հաճախ եք օգտվել փոխադրման հետևյալ եղանակներից (5 բալանոց սանդղակ, որտեղ 1=երբեք, 5=առնվազն 4 օր/շաբաթ)

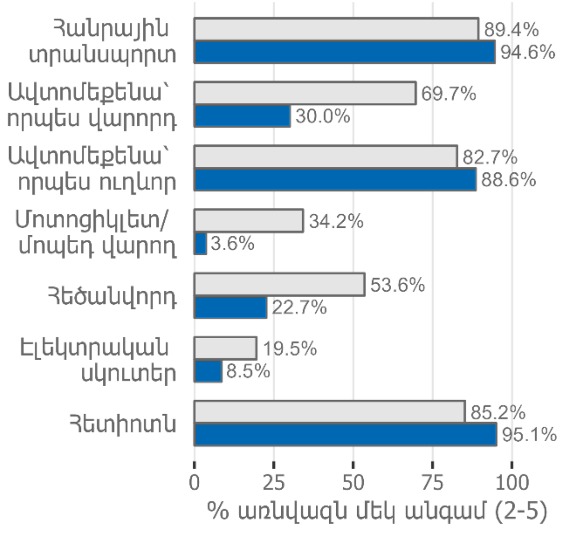

Անվտանգության մասին ընկալումը

Որքանո՞վ եք Ձեզ ապահով կամ անապահով զգում՝ փոխադրման հետևյալ եղանակներից օտվելիս (11 բալանոց սանդղակ, որտեղ 0=շատ անապահով, 10=շատ ապահով)

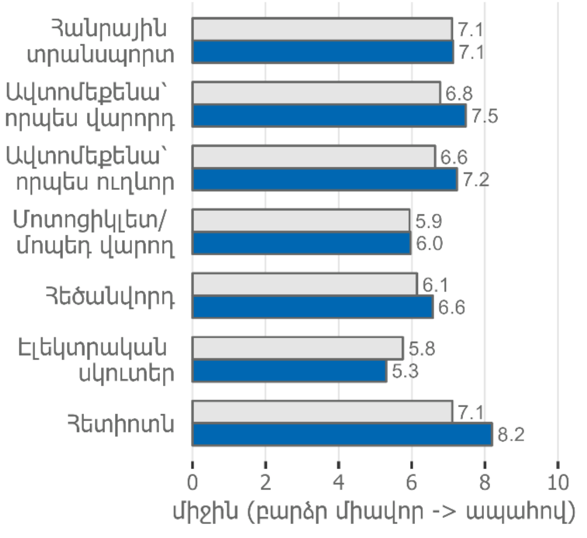

Հարցման մասնակցի կողմից ներկայացված վարքագիծ

Վերջին 30 օրվա ընթացքում որքա՞ն հաճախ եք ... : (5 բալանոց սանդղակ, որտեղ 1=երբեք, 5=(գրեթե) միշտ)

Վարել ոչ սթափ վիճակում՝ որպես ավտոմեքենայի վարորդ

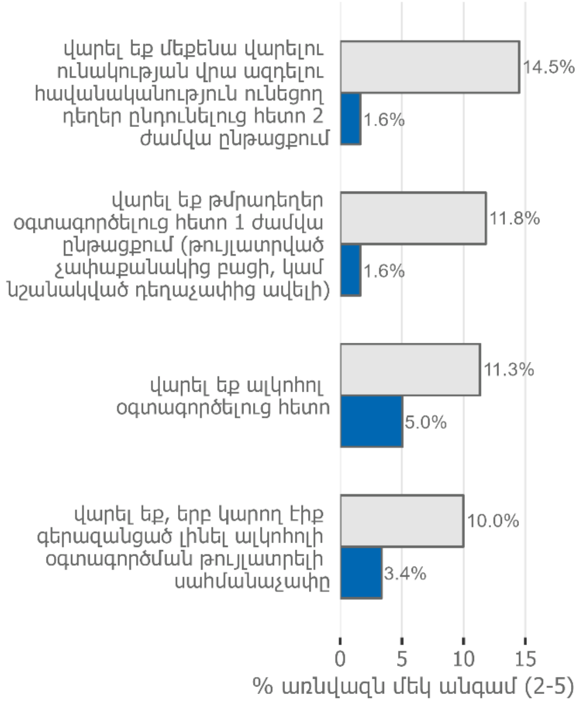

Գերազանցել արագությունը՝ որպես ավտոմեքենայի վարորդ

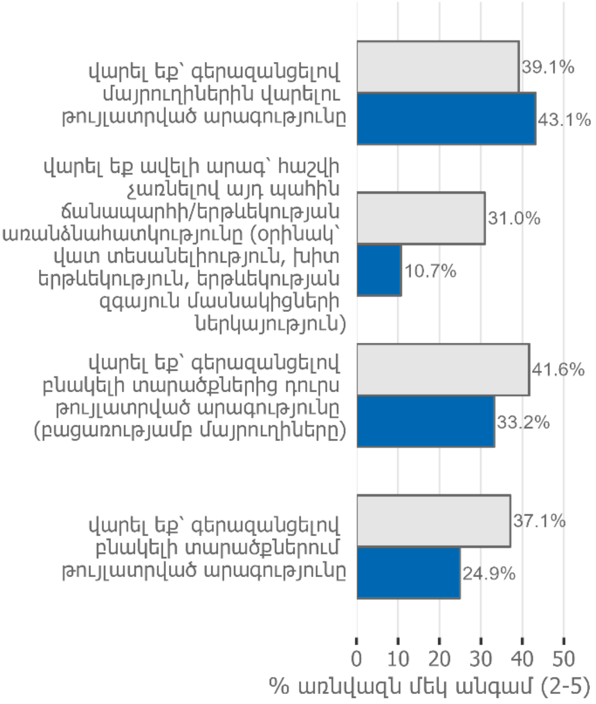

Ունեցել ուշադրության շեղում և ուժեղ հոգնածություն՝ որպես ավտոմեքենայի վարորդ

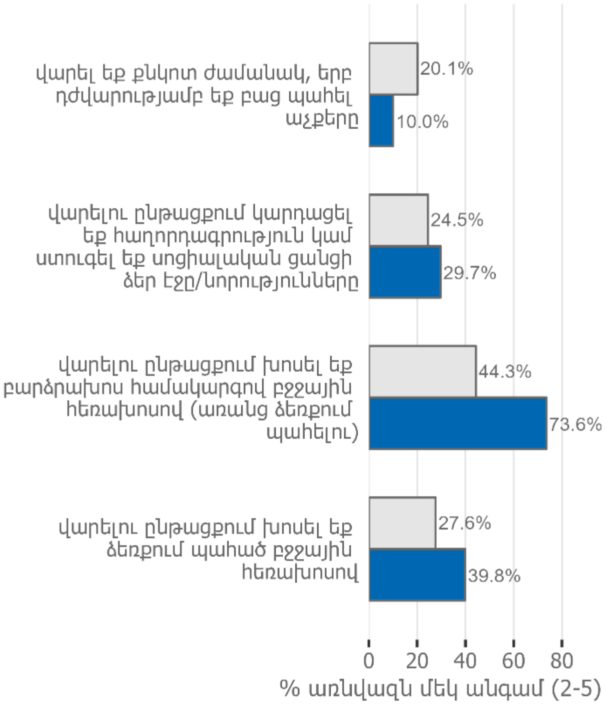

Կապել ամրագոտի՝ մարդատար ավտոմեքենայում

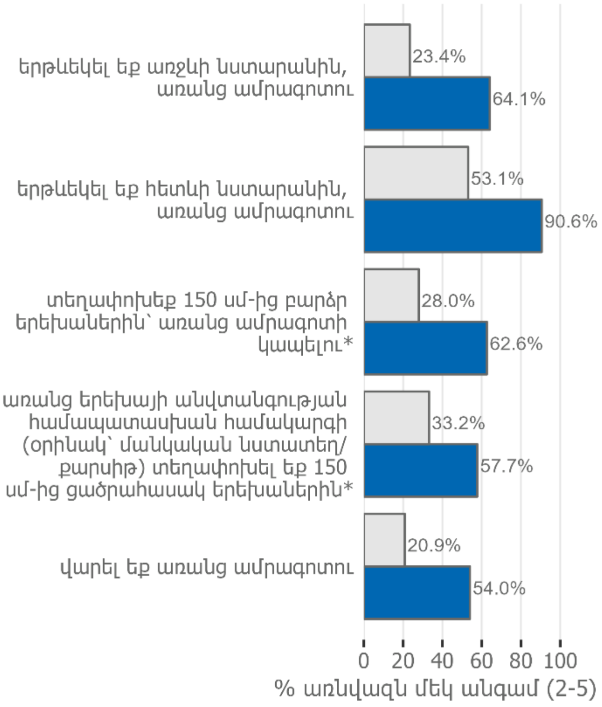

** նշվել է՝ հիմնվելով ազգային կարգավորումների վրա*

Հարցման մասնակցի կողմից ներկայացված վարքագիծ

Վերջին 30 օրվա ընթացքում որքա՞ն հաճախ եք ... : (5 բալանոց սանդղակ, որտեղ 1=երբեք, 5=(գրեթե) միշտ)

Հեծանվորդներ

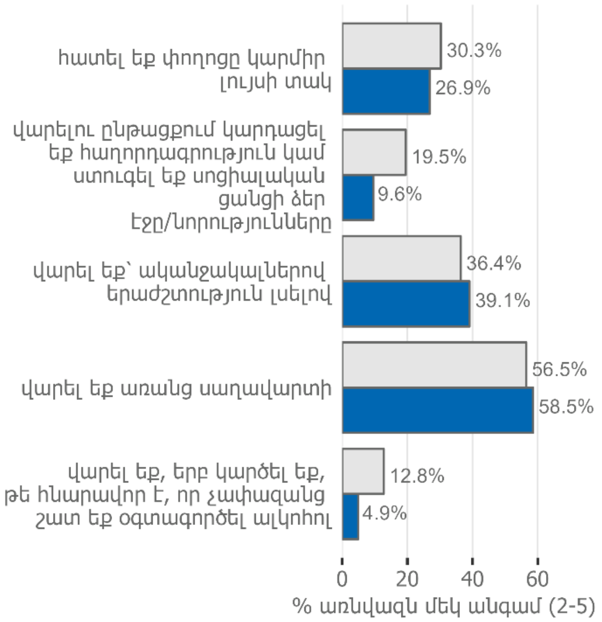

Հետիոտներ

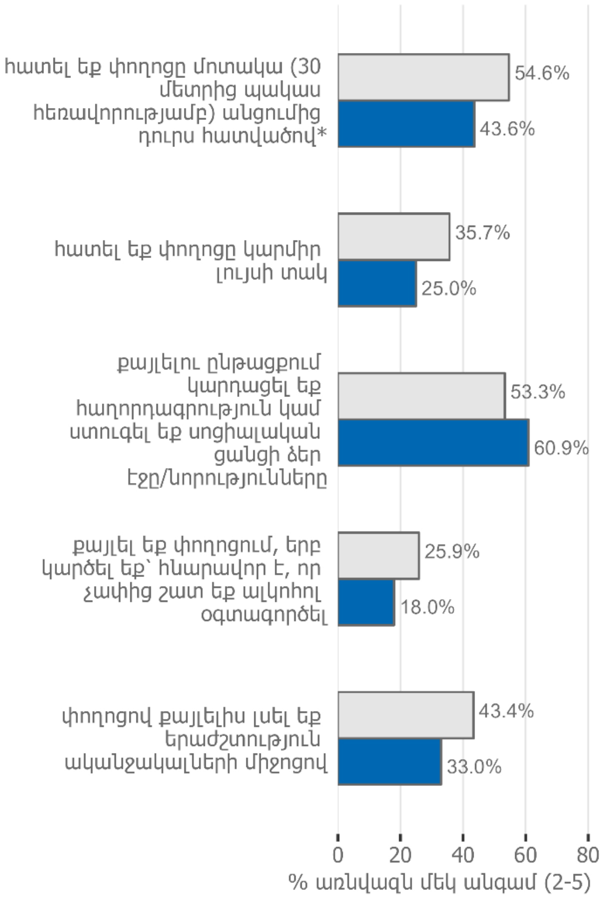

Էլեկտրական սկուտեր վարողներ

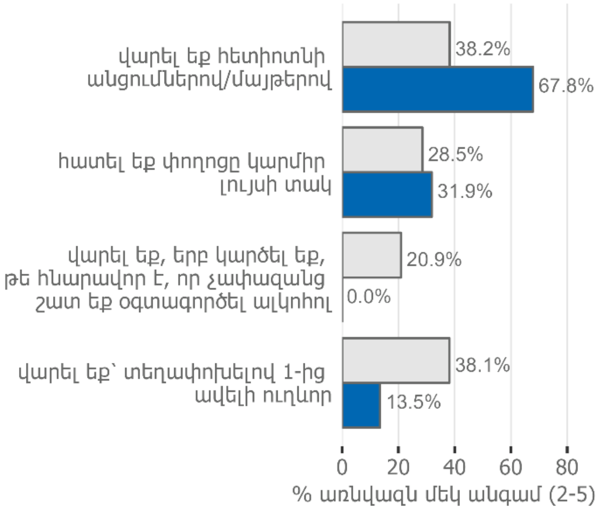

** Նշվել է՝ հիմնվելով ազգային կարգավորումների վրա*

Ընտրանքի չափը**

Ճանապարհային երթևեկության մասնակիցներ, որոնք ամսական առնվազն մի քանի օր օգտվում են փոխադրման նշված եղանակներից որևէ մեկից:

Փոխադրման եղանակ	Հայաստան	Ասիա-Օվկիանիա6
Ավտոմեքենայի վարորդներ	122	3,931
Ավտոմեքենայի վարորդները, որոնք տեղափոխել են CRS-ից օգտվելուց ազատված* երեխաներ (<18 տարեկան)	89	1,608
Ավտոմեքենայի վարորդները, որոնք տեղափոխել են CRS-ից օգտվելուց չազատված* երեխաներ (<18 տարեկան)	81	1,608
Ավտոմեքենայի ուղևորներ	383	4,053
Հեծանվորդներ	41	2,524
Էլեկտրական սկուտեր վարողներ	22	796
Հետիոտներ	441	4,705

*** Նշված ընտրանք՝ հարցման մասնակցի կողմից ներկայացված վարքագծի համար: CRS = երեխաների ամրակապման համակարգ*

Անձի համար ընդունելի վարքագիծ

Անձամբ Ձեզ համար որքանո՞վ է ընդունելի ...: (5 բալանոց սանդղակ, որտեղ 1=անընդունելի է, 5=ընդունելի է)

Ավտոմեքենայի վարորդներ

Ոչ սթափ վիճակում վարելը

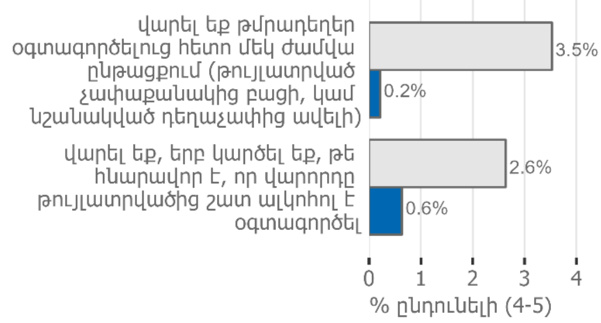

Արագության գերազանցումը

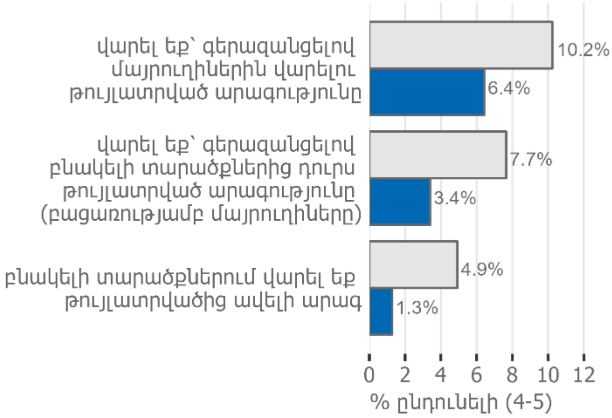

Ամրագոտի կապելը

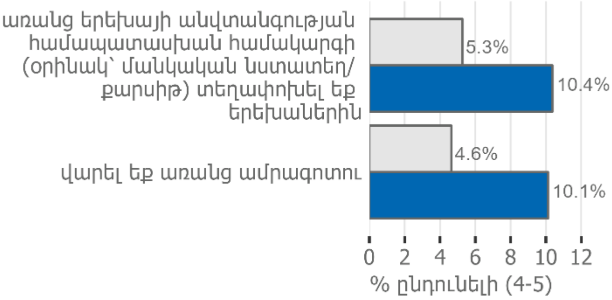

Ուշադրության շեղումը և ուժեղ հոգնածությունը

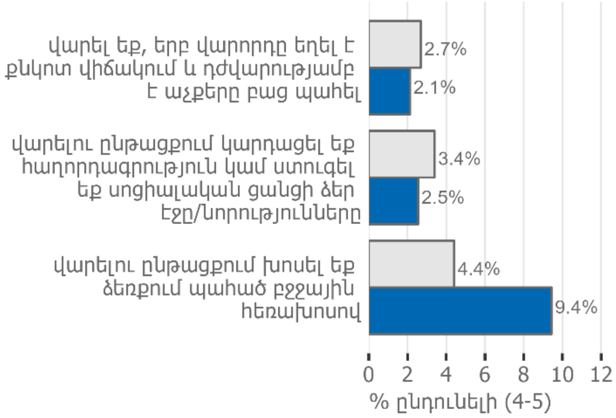

Մոտոցիկլետ և մոպեդ վարողներ

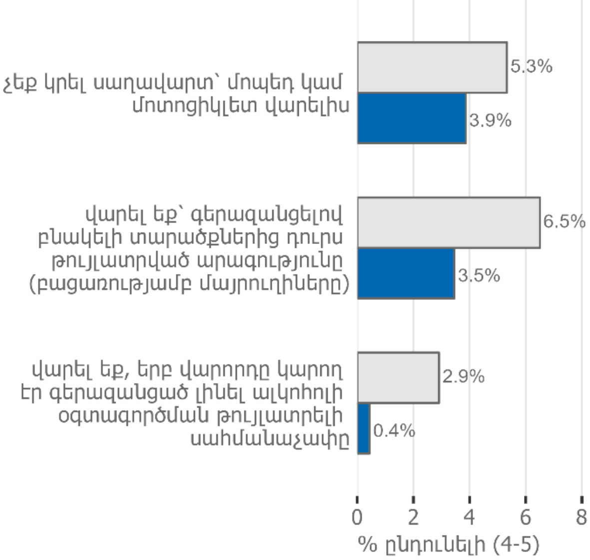

Հեծանվորդներ

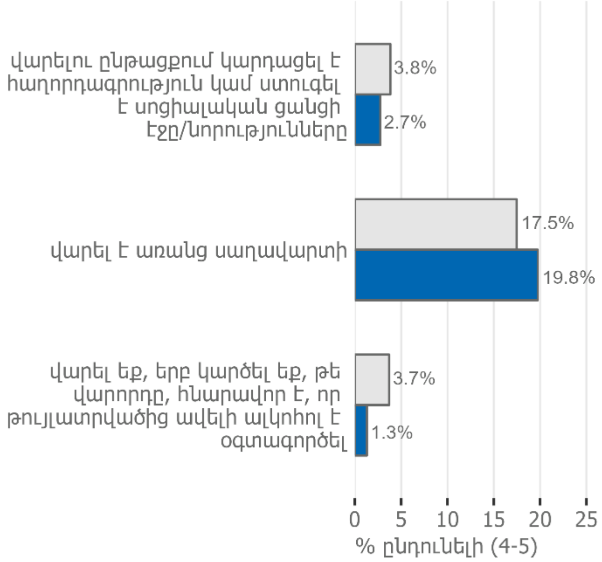

Հետիոտներ

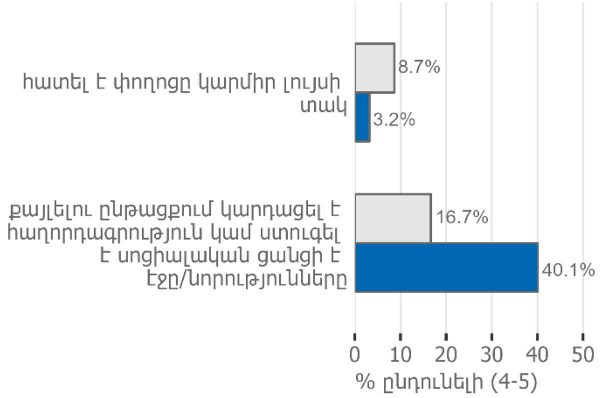

Օրենքի կիրարկում

Սովորական ճամփորդության ընթացքում հավանական է, որ դուք (որպես վարորդ) ստուգման կենթարկվեք ոստիկանության (այդ թվում ճանապարհային տեսախցիկների ու արագաչափերի) կողմից (7 բալանոց սանդղակ, որտեղ 1=շատ անհավանական, 7=շատ հավանական)

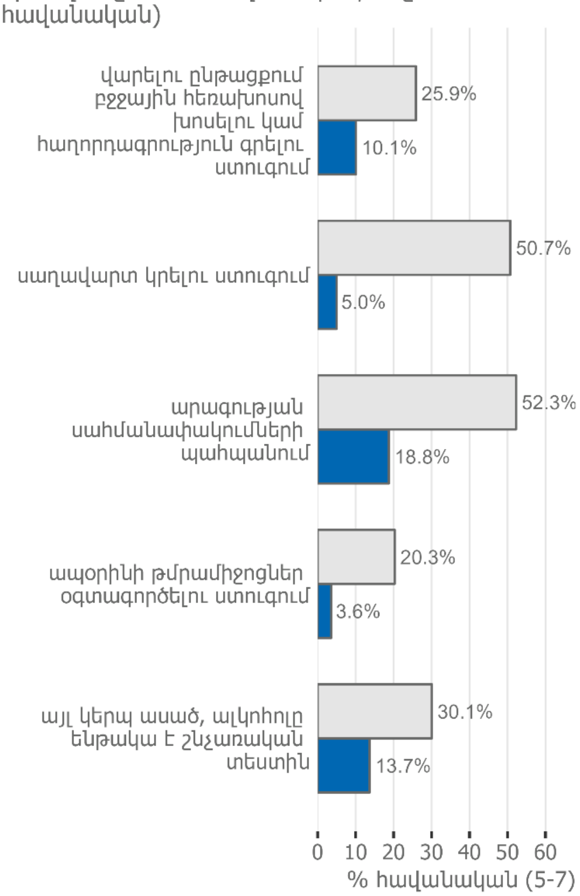

Վերջին 12 ամսվա ընթացքում քանի՞ անգամ է ոստիկանը ստուգել Ձեզ՝ հետևյալ կետերի կապակցությամբ:

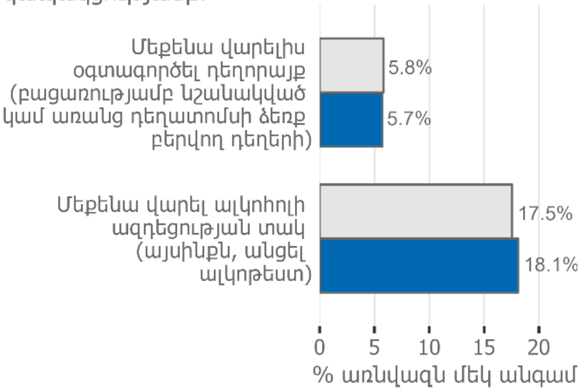

Աջակցություն քաղաքականությանն առնչվող միջոցառումներին

Դուք դե՞մ եք, թե՞ աջակցում եք օրինական պարտավորություններին (5 բալանոց սանդղակ, որտեղ 1=ընդդիմանում եմ, 5=աջակցում եմ)

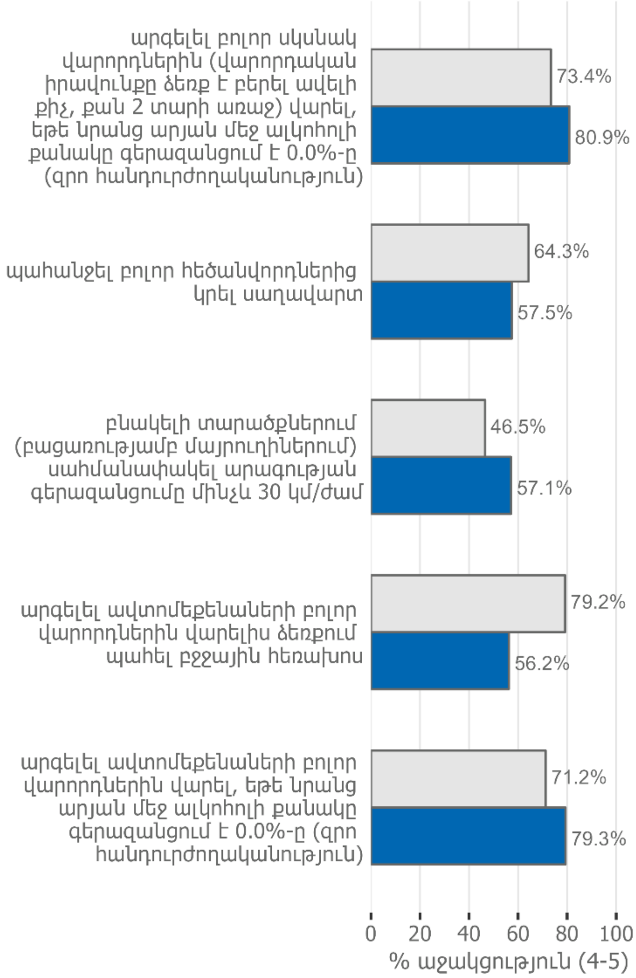

Տեղեկատու տվյալներ

Հայաստանի մասով հիմնական տվյալները՝ Ասիա-Օվկիանիա6-ի[2] միջին ցուցանիշի հարաբերակցությամբ:

Ազդեցություն

	տարի	Հայաստան
Ճանապարհների ընդհանուր երկարությունը (կմ)	2020	7,514
Մայրուղիների ընդհանուր երկարությունը (կմ)	2020	1,753
Փոխադրամիջոցի վազքը (ընդամենը միլիոն)	2020	440
Ավտոմեքենայով հագեցվածության ցուցանիշը (ավտոմեքենա/1000 բնակչի հաշվով)	Չկա	Չկա

Աղբյուրը՝ IRF, Geneva, Switzerland

Ճանապարհատրանսպորտային պատահարների հետևանքով մահացած անձանց թիվը՝ ըստ տարիքի, սեռի և փոխադրամիջոցի

	Հայաստան		Ասիա-Օվկիանիա6*	
	բացարձակ թիվ	%	բացարձակ թիվ	%
0-14	չկա	չկա	109	2.3
15-17	չկա	չկա	100	2.1
18-24	չկա	չկա	435	9.3
25-49	չկա	չկա	986	21.0
50-64	չկա	չկա	801	17.1
≥65	չկա	չկա	2,245	47.9
տարիքը հայտնի չէ	չկա	չկա	9	0.2
արական	216	81.0	28,106	77.3
իգական	51	19.0	8,245	22.7
սեռը հայտնի չէ	0	0.0	4	0.0
ավտոմոբիլ (ներառյալ տաքսի)	չկա	չկա	825	21.7
մոպեդ	չկա	չկա	860	22.6
մոտոցիկլետ	չկա	չկա		
հեծանիվ	չկա	չկա	549	14.4
հետիոտն	չկա	չկա	1,233	32.4
այլ	չկա	չկա	339	8.9
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	267	100.0		100.0
մահացությունը 1,000,000 բնակչի հաշվով	93.2		108.2	

Հայաստանի տվյալները վերաբերում են 2016 թվականին: Ասիա-Օվկիանիա6-ի* տվյալները հիմնված են տվյալ երկրի ամենաթարմ տվյալների վրա: Բացակայող տվյալների պատճառով տարիքի և փոխադրամիջոցի տեսակի միջին ցուցանիշում ներառված չեն Ղազախստանը, Թայլանդը, Թուրքիան: Սեռի և «մահացությունը 1,000,000 բնակչի հաշվով» միջին ցուցանիշը ներառում է բոլոր երկրները: Աղբյուրը՝ OECD; WHO (2018)

Բնակչություն	Տարի	Հայաստան	Ասիա-Օվկիանիա6
բնակչության թիվը	2021	2,790,974	336,111,167
խտությունը (բնակիչ/կմ^2)	2021	98.0	27.9
արական (ընդհանուրի %)	2021	45.0	49.1
իգական (ընդհանուրի %)	2021	55.0	50.9
քաղաքային (ընդհանուրի %)	2021	63.4	77.2
ինտերնետից օգտվողների թիվը (100 մարդու հաշվով)	2021	78.6	84.7
Աղբյուրը՝ World Bank			

Հայաստանի ճանապարհատրանսպորտային օրենսդրությունը	
Արագության սահմանաչափը մարդատար ավտոմեքենաների համար՝	(կմ/ժ)
մայրուղիներին	110
գյուղական ճանապարհներին	90
քաղաքային ճանապարհներին	90 (60՝ բնակելի վայրերում)
Ալկոհոլի ազդեցության տակ վարելը՝	Արյան մեջ ալկոհոլի խտության (BAC) սահմանաչափը (գ/լ)
առավելագույն BAC վարորդների համար	0.40
առավելագույն BAC երիտասարդ/սկսնակ վարորդների համար	0.40
առավելագույն BAC պրոֆեսիոնալ վարորդների համար	0.40
Թմրամիջոցների ազդեցության տակ վարելու մասին օրենք	Այո
Պաշտպանական համակարգեր՝	
առջևի նստարանին ամրագոտի կապելու պարտավորություն	Այո
հետևի նստարանին ամրագոտի կապելու պարտավորություն	Այո
Երեխաներ փոխադրելու համար երեխաների ամրակապման համակարգեր օգտագործելու պարտավորություն	Ոչ
որպես մոտոցիկլավար՝ սաղավարտ կրելու պարտավորություն	Այո
Վարելիս բջջային հեռախոս օգտագործելու արգելք (ձեռքով օգտագործվող)	Այո
Աղբյուրը՝ WHO (2018)	

[1] ESRA3 հետազոտության Ասիա-Օվկիանիա6-ի միջին ցուցանիշը հիմնված է ESRA3 հետազոտությանը Ասիայից և Օվկիանիայից մասնակցած վեց երկրների՝ Ավստրալիայի, Իսրայելի, Ճապոնիայի, Ղազախստանի, Թաիլանդի, Թուրքիայի արդյունքների վրա, որոնց համար տվյալները հավաքվել են առցանց հարթակի միջոցով: Հայաստանը, Ղրղզստանը և Ուզբեկստանը չեն ներառվել միջին ցուցանիշում՝ տվյալների հավաքման այլ մեթոդի՝ համակարգչի միջոցով անցկացվող դեմ առ դեմ հարցազրույցի (CAPI) կիրառման պատճառով:

[2] Տեղեկատու տվյալների բաժնում օգտագործված Ասիա-Օվկիանիա6-ի միջին ցուցանիշը հիմնված է ESRA3 հետազոտությանը Ասիայից և Օվկիանիայից մասնակցած ինը երկրների ազգային տվյալների վրա (երկրներն իմանալու համար տե՛ս վերևի ծանոթագրություն 1-ը):

Հայաստանում ESRA3 հետազոտությունն իրականացվել է ԱՀԿ եվրոպական տարածաշրջանային գրասենյակի աջակցությամբ՝ ճանապարհային անվտանգության վիճակի մասին տարածաշրջանային 5-րդ զեկույցի շրջանակում:

Սույն փաստաթղթին հղում կատարելիս նշել՝ Vias institute. (2023). *Armenia – ESRA3 Country Fact Sheet. ESRA3 survey (E-Survey of Road users’ Attitudes).* [Fact sheet]. https://www.esranet.eu/storage/minisites/esra2023countryfactsheetarmenia-hy.pdf

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար այցելեք www.esranet.eu կամ գրեք esra@vias.be էլեկտրոնային հասցեին:

D/2023/0779/121 - Report number: 2023 - F - 33 - HY